



Justitiedepartementet  
Enheten för processrätt och domstolsfrågor  
103 33 Stockholm

**Yttrande i anledning av artikel 4.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv av den 26 oktober 2016 om rättshjälp för misstänkta och tilltalade i straffrättsliga förfaranden och för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder**

Åklagarmyndighetens synpunkter på Justitiedepartementets frågeställningar är som följer:

- **Vilka fördelar eller nackdelar ser Åklagarmyndigheten med en ordning med domstolsberedskap respektive en ordning med interimistiskt förordnande av åklagare?**

Initialt vill Åklagarmyndigheten framhålla att det är av största vikt, alldeles oavsett artikel 4.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/1919 om rättshjälp för misstänkta och tilltalade i straffrättsliga förfaranden och för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder, att åtgärder vidtas för att offentlig försvarare ska kunna förordnas utanför kontorstid. Skälen för detta har utvecklats bl.a. i Utvecklingscentrum Stockholms skrivelse av den 22 december 2015 (ÅM-A 2015/1743).

Mycket starka rättssäkerhetsintressen bär upp den nuvarande lagstiftningens ordning som innebär att det är domstol som utser offentlig försvarare för den misstänkte. Utvecklingen går mot att alltmer betona rätten att mycket tidigt i brottsutredningen få stöd av en försvarare. Att mot den bakgrunden låta den misstänktes motpart, åklagaren, utse vem som ska biträda den misstänkte borde rent principiellt vara otänkbart.

Som framgår av Åklagarmyndighetens yttrande över betänkandet ”Färre i häkte och minskad isolering” (ÅM 2016-58) så är Åklagarmyndighetens ståndpunkt att ett heltäckande och stabilt system bör inrättas för att säkerställa att domstolarna är tillgängliga även utanför kontorstid för förordnanden av bl. a. offentliga försvarare. Det är av såväl rättssäkerhetsskäl som av praktiska skäl mer fördelaktigt med ett beredskapssystem för domstolarna i förhållande till att åklagare ges rätt att förordna offentliga försvarare.

Av principiella skäl är det domstolen och inte åklagaren som bör förordna en försvarare för en misstänkt, d.v.s. en part bör inte förordna en försvarare för en annan part. Den praktiska aspekten består i, som framgår av nyssnämnda yttrande, att åklagaren kan hamna i situationer där åklagaren nödgas göra en bedömning av vilken försvarare som ska förordnas för en viss misstänkt, t.ex. då flera misstänkta önskar samma försvarare. Denna bedömning kan komma att ifrågasättas av den misstänkte och dennes försvarare och därmed påverka tilltron till åklagarens objektivitet.

Utöver den uppenbara fördelen med att Åklagarmyndigheten redan har ett fungerande jour- och beredskapssystem på plats, är det svårt att se några direkta fördelar med att åklagare ska förordna försvarare intermistiskt i förhållande till ett beredskapssystem för domstolarna. Att det skulle innebära någon särskild tidsvinst för de frihetsberövade att en åklagare förordnar en offentlig försvarare interimistiskt i förhållande till att en åklagare överlämnar frågan till en jourdomare är tveksamt.

Så länge det inte finns något etablerat beredskapssystem för domstolarna under kvällar och nätter är fördelen med möjligheten för åklagare att utanför kontorstid interimistiskt kunna fatta beslut om att förordna offentliga försvarare givetvis att det ger en möjlighet att hålla förhör med frihetsberövade i närvaro av offentlig försvarare vid alla tidpunkter på dygnet. Detta innebär att förhörsuppgifter kommer att lämnas under rättssäkra former i närvaro av en försvarare redan i det inledande polisförhören och kommer troligen bidra till att tiden på vissa frihetsberövanden förkortas, särskilt såvitt avser de frihetsberövanden som rör personer som är under 18 år.

- **Är det några särskilda frågor som behöver regleras vid ett införande av någon av de två ordningarna?**

Om åklagare ska förordna offentliga försvarare interimistiskt är det viktigt att det finns listor med advokater som har anmält intresse för att åta sig uppdrag som offentliga försvarare under jourtid och att dessa listor finns tillgängliga på berörda åklagarkammare. Krav bör ställas på att de advokater som har anmält intresse för nämnda uppdrag har en praktisk möjlighet att inställa sig till ett förhör inom en viss tid, t.ex. inom en timme. Det krävs även klara och tydliga riktlinjer för hur t.ex. situationen då flera misstänkta i samma ärende begär samma försvarare ska hanteras utan att åklagarens objektivitet i frågan kan ifrågasättas.

Vid införande av beredskapsdomstolar krävs det klara och tydliga riktlinjer för i vilka situationer och på vilket sätt kontakterna med en jourdomare ska hanteras.

- **Finns det några praktiska problem som måste hanteras vid ett införande av någon av de två ordningarna?**

Ett praktiskt problem om åklagare ska förordna försvarare på kvällar och nätter är att Åklagarmyndigheten måste införa någon form av rutin avseende listorna med de advokater som har anmält intresse för att åta sig uppdrag som offentlig försvarare under jourtid samt avseende kontakterna med jourdomarna.

- **Hur skulle Åklagarmyndighetens verksamhet påverkas av ett införande av en ordning likt den som föreslås i Häktes- och restriktionsutredningens betänkande? Skulle en hantering av försvararförordnanden under åklagarnas jourpass ställa krav på ökade resurser?**

Det framhävs att Åklagarmyndigheten i yttrandet över betänkandet "Färre i häkte och minskad isolering" (ÅM 2016-58) har avstyrkt förslaget från principiell utgångspunkt, men tillstyrkt att den föreslagna ordningen genomförs övergångsvis.

En hantering av försvararförordnanden under jourtid kommer sannolikt medföra en ökad arbetsbelastning för åklagarna under jourpass såväl under kvällar och nätter som under dagtid på helger eftersom domstolarna endast tar emot framställningar om bl.a. försvarare under vissa ganska så begränsade tider på helgdagarna och viss administration kring förordnandet av en försvarare kommer att uppstå. Det går inte att utesluta att en hantering av försvararförordnanden under ett jourpass skulle kunna ställa krav på ökade resurser men är i nuläget svårt att överblicka.

- **Kan åklagarmyndigheten göra någon uppskattning avseende hur ofta det i dagsläget uppstår behov av att under kvällar och helger hålla förhör med en frihetsberövad som saknar försvarare?**

Det är av praktiska hänsyn mycket svårt att uppskatta hur ofta det uppstår behov av att under kvällar och helger hålla förhör med en frihetsberövad person som saknar försvarare. En bedömning utifrån egna erfarenheter är att behovet uppstår i vart fall vid ett par tillfällen under varje jourpass för varje tjänstgörande jouråklagare och då främst med hänsyn till att den frihetsberövade personen är under 18 år eller att den frihetsberövade personen inte vill uttala sig utan försvarare.

---

I detta ärende har överåklagare Mats Svensson beslutat. Kammaråklagare Anna Edebalk har varit föredragande.

  
Mats Svensson

  
Anna Edebalk